

Strauji augošas malkas cenas un kurināmās koksnes trūkums visā Eiropā

Tā kā gāzes un elektrības cenas strauji pieaug, daudzas mājsaimniecības Eiropā šoziem kā alternatīvu apkures avotu izmanto malku. Taču straujais pieprasījuma pieaugums un piegādes samazinājums no Krievijas paaugstina cenas un izraisa to deficītu, kas draud atstāt šajā ziemā aukstumā visneaizsargātākos iedzīvotājus, kuri bieži vien ir atkarīgi no malkas kurināšanas.

"Runājot par koksni enerģijai, lielākā daļa ES dalībvalstu izjūt tās trūkumu, un granulu cenas tādās valstīs kā Vācija un Beļģija ir pieaugušas aptuveni 2,5 reizes," EURACTIV sacīja Bioenergy Europe pārstāvis. Turklāt enerģijas cenu pieaugums ir licis daudziem ES iedzīvotājiem pievērsties šim enerģijas avotam, norāda tirdzniecības asociācija.

No 2022. gada jūlija stājās spēkā aizliegums importēt Krievijas granulas, ko izmanto enerģijas ražošanai. Sankcijas koksnes importam arī ir izraisījušas piegāžu trūkumu un augstas cenas, kas ir radījis vilņveida ietekmi visā piegādes ķēdē.

Augstas cenas ir vērojamas visā Eiropā, bet tās varētu vairāk skart Centrāleiropu un Austrumeiropu, jo daudzas mājsaimniecības šajās valstīs, jo īpaši mājsaimniecības ar zemākajiem ienākumiem, apkurei izmanto biomasu.

"Enerģētiskā nabadzība šogad ir nopietns apdraudējums, un cilvēki ies bojā. Valdībām un ES pirmām kārtām ir jāaizsargā viņi un, ja iespējams, jāveic pasākumi, kas padarītu mājsaimniecības noturīgākas arī turpmākajos gados," EURACTIV sacīja Greenpeace ES klimata kampaņas vadītāja Silvija Pastorelli.

2022. gada maijā cenu krīze jau skāra Ungāriju, Bulgāriju un Rumāniju, kur liela daļa mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem mājokļus apkurina ar malku. Bulgārijā, kur aptuveni puse mājsaimniecību ziemā izmanto malku, jo tas ir lētākais un pieejamākais kurināmais, viens kubikmetrs malkas ir sadārdzinājies no 40-50 eiro 2021. gadā līdz aptuveni 100-150 eiro atkarībā no konkrētā reģiona.

Un, lai gan Ungārijas Statistikas biroja (KSH) jaunākie dati liecina, ka Ukrainas kara laikā malkas cenas ir saglabājušās stabilas, vietējo plašsaziņas līdzekļu informācija liecina par malkas trūkumu un cenu kāpumu par vairāk nekā 50 %, turklāt gaidāms turpmāks cenu pieaugums.

Augustā pilsoniskās sabiedrības organizācija "Habitat for Humanity Hungary" brīdināja, ka, ja valdība nepiešķirs lielākus izdevumus malkas subsidēšanai un neveiks konkrētus pasākumus, lai novērstu krājumu uzpirkšanu no privātiem uzņēmumiem, var rasties "katastrofāli apstākļi".

Arī Polijā malkas cenas jau ir gandrīz par 100 % augstākas nekā pirms gada. Savukārt Slovērijā atkarībā no koksnes veida cenas salīdzinājumā ar pagājušo gadu ir vidēji divkārtušas. "Pēdējos mēnešos ir ārkārtīgi pieaudzis mājsaimniecību pieprasījums. Dažās nosūtīšanas noliktavās gaidīšanas saraksti ir aizpildīti līdz pat gada beigām," sacīja Slovērijas Republikas Mežu uzņēmuma, kas ir atbildīgs par valsts mežiem, preses pārstāve Marīna Debnárova.

Problēma skar arī Albāniju, Kosovu un Serbiju, kuru vadītāji jau ir aicinājuši ES palīdzēt risināt draudošo enerģētikas krīzi.

Piemēram, Albānijā, kur dažos kalnainos reģionos aukstās ziemas pārvarēšanai ir nepieciešama malka, kubikmetrs malkas pašlaik tiek pārdots par 60 euro (7000 leku), salīdzinot ar 34 euro pirms diviem gadiem. "Cilvēkam, kas nav pensionārs, ir ļoti grūti atļauties dzīvot ar šādām cenām, pat vidusmēra cilvēks to nevar atļauties, viņš ir spiests iedziļināties parādos," Exit pastāstīja kāds vietējais albāņu iedzīvotājs.

Serbijā aptuveni miljons mājsaimniecību izmanto malku un vairāk nekā 110 000 mājsaimniecību izmanto koksnes granulas, kuru cenas kopš 13. augusta ir pieaugušas par 15 %. Saskaņā ar oficiālajiem datiem kaimiņvalstī Kosovā tikai no jūnija līdz jūlijam cenas pieaugušas par 7,4 %.

Valdības iejaukšanās un bažas par nelikumīgu mežizstrādi

Daudzas valdības veic pasākumus, lai aizsargātu mājsaimniecības, tostarp aizliedzot eksportu un atļaujot cirst vairāk koku, taču pastāv bažas, ka par risinājumu var kļūt arī nelikumīga mežizstrāde.

Bulgārijā pagaidu valdība organizēja tikšanās ar kokapstrādes uzņēmumiem un aicināja tos nodrošināt iedzīvotājus ar koksni, samazinot eksportu. Lai gan nelikumīga mežizstrāde ir noziedzīgs nodarījums, šī problēma ir plaši izplatīta, un dažādi pētījumi liecina, ka Bulgārijas mežsaimniecības pārvalde ir viena no visvairāk korumpētajām iestādēm valstī.

Ungārijā valdība bija spiesta daļēji atkāpties no augustā pieņemtā dekrēta, kas atviegloja ciršanas noteikumus aizsargājamās teritorijās un atļāva cirst jaunākus kokus valstij pilnībā piederošos mežos, tagad pieprasot, ka "pieaugošais pieprasījums pēc malkas [jāapmierina] galvenokārt ar pakāpenisku [svešzemju izcelsmes] akāciju koku izciršanu valstī". Ungārijas valdība ir arī ierobežojusi malkas eksportu. Lai gan tas vēl nav pilnīgs aizliegums, tas piešķir valdībai pilnvaras kontrolēt eksportu un tiesības vispirms iegādāties kurināmo sociāliem mērķiem un sabiedriskajiem pakalpojumiem, kā arī iespēju pilnībā pārtraukt pārdošanu ārvalstīs.

Tikmēr Polija piektdien apstiprināja tā saukto malkas pabalstu PLN 1000 (212 euro) apmērā vienai mājsaimniecībai, lai palīdzētu pat diviem miljoniem mājsaimniecību.